

Examen VWO

2014

tijdvak 1
dinsdag 20 mei
9.00 - 12.00 uur

Grieks

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 23 vragen en een vertaalopdracht.

Voor dit examen zijn maximaal 76 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (tekstelementen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.

Als er bijvoorbeeld één tekstelement wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één tekstelement, dan wordt alleen het eerste tekstelement in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1

- 1p 1 Regel 1 ὁ ἄνδρες Ἀθηναῖοι
Beschrijf in eigen woorden in welke functie deze personen hier aanwezig zijn.
- Regel 2-3 καὶ τ/μ ἀκούοντες
Deze woorden worden door H. Warren en M. Molegraaf als volgt vertaald: “Volgens mij kunnen jullie er zelfs baat bij hebben te luisteren.”
In deze vertaling is de uitspraak van Socrates minder stellig dan in het Grieks.
- 2p 2 Leg dit uit. Ga in je antwoord in op zowel de Griekse tekst als de vertaling.
- Regel 6-8 ἐμὲ τ/μ βλέπεσθαι
In deze regels trekt Socrates een conclusie door een volgens hem algemeen geldende stelling op zijn eigen situatie toe te passen.
- 3p 3 a. Beschrijf in eigen woorden om welke algemeen geldende stelling het volgens Socrates gaat.
b. Beschrijf in eigen woorden de conclusie die Socrates trekt.
- Socrates trekt de conclusie via een verzwegen tussenstap.
c. Beschrijf in eigen woorden deze verzwegen tussenstap.
- 1p 4 Regel 13 δόσιν
Beschrijf in eigen woorden wie of wat hiermee wordt bedoeld.
- 1p 5 Regel 13 ἐμοῦ καταψηφισάμενοι
Beschrijf in eigen woorden wat volgens Socrates hiervan het gevolg zou zijn voor de Atheners. Baseer je antwoord op het vervolg (t/m ὑμῶν regel 24).
- 2p 6 Regel 16 νωθεστέρω
Citeer de twee Griekse woorden uit de regels 20-24 (Τοιοῦτος t/m ὑμῶν) die hiermee inhoudelijk vergelijkbaar zijn.
- 2p 7 Regel 27 τὸ ὑμέτερον
Citeer de twee Griekse tekstelementen uit het voorafgaande (vanaf Ὅτι regel 24) die een tegenstelling vormen met τὸ ὑμέτερον.
- 3p 8 Regel 29 ἐπιμελεῖσθαι ἀρετῆς
Leg uit waarom ἀρετή voor Socrates zo'n belangrijk begrip is. Gebruik in je antwoord ook de begrippen εὐδαιμονία en 'socratisch determinisme' en ga in op de inhoud van deze begrippen. Baseer je antwoord op de achtergronden van de teksten die je voor dit examen gelezen hebt.

Regel 31-34 $\nu\hat{\nu}\nu$ t/m $\eta\acute{\tau}\eta\sigma\alpha$
2p 9 Beschrijf in eigen woorden twee zaken die onder $\tau\acute{\alpha}\lambda\lambda\alpha \pi\acute{\alpha}\nu\tau\alpha$ (regel 31) vallen. Baseer je antwoord op de achtergronden van de teksten die je voor dit examen gelezen hebt.

Regel 36-37 $\acute{\omicron}\tau\iota$ t/m $\pi\omicron\lambda\upsilon\pi\rho\rho\rho\mu\omicron\nu\hat{\omega}$
1p 10 Beschrijf in eigen woorden de reden die Socrates in het voorafgaande (regel 20 t/m 29 $\Gamma\omicron\iota\omicron\delta\tau\omicron\varsigma$ t/m $\acute{\alpha}\rho\epsilon\tau\eta\varsigma$) hiervoor heeft genoemd.

Regel 40-42 $\text{'}\epsilon\mu\omicron\iota$ t/m $\omicron\acute{\upsilon}\pi\omicron\tau\epsilon$
De tegenstelling in deze zin is in de vorm van een chiasme uitgedrukt.
1p 11 Citeer dit chiasme. Neem het volgende schema over en vul op de plaats van de puntjes de vier desbetreffende Griekse woorden in:
... (a) ... (b) ... (b) ... (a).

Regel 40-42 $\text{'}\epsilon\mu\omicron\iota$ t/m $\omicron\acute{\upsilon}\pi\omicron\tau\epsilon$
Op een internetsite over filosofie is te lezen dat Socrates' goddelijke stem hem inspirerende gedachten, intelligente observaties en een grote creativiteit bezorgde.
1p 12 Leg uit dat deze uitspraak niet overeenkomt met wat Socrates zelf over het daimonion zegt in de regels 40-42 ($\text{'}\epsilon\mu\omicron\iota$ t/m $\omicron\acute{\upsilon}\pi\omicron\tau\epsilon$).

Regel 42-46 $\Gamma\omicron\upsilon\tau\text{'}$ t/m $\acute{\epsilon}\mu\alpha\upsilon\tau\acute{\omicron}\nu$
In een commentaar bij deze passage staat dat de stem waarover Socrates het heeft, niet een soort stem van het geweten is. Immers, de stem waarschuwt Socrates niet voor een moreel verwerpelijke handeling, maar voor de ongewenste gevolgen van een bepaalde handeling.
2p 13 a. Beschrijf in eigen woorden om welke handeling het gaat. Baseer je antwoord op de regels 42-46 ($\Gamma\omicron\upsilon\tau\text{'}$ t/m $\acute{\epsilon}\mu\alpha\upsilon\tau\acute{\omicron}\nu$).
b. Beschrijf in eigen woorden een van de ongewenste gevolgen. Baseer je antwoord op de regels 42-46 ($\Gamma\omicron\upsilon\tau\text{'}$ t/m $\acute{\epsilon}\mu\alpha\upsilon\tau\acute{\omicron}\nu$).

Tekst 2

Regel 1 $\text{'}\Omega$ $\Sigma\acute{\omega}\kappa\rho\alpha\tau\epsilon\varsigma$ t/m $\sigma\upsilon\gamma\gamma\epsilon\nu\acute{\epsilon}\sigma\theta\alpha\iota$ σοι
Deze woorden worden door O. Damsté als volgt vertaald:
"Sokrates, al voordat ik u ontmoette, hoorde ik vaak van u vertellen".
1p 14 Citeer het Griekse tekstelement waarop de vertaling 'vaak' gebaseerd is en licht je antwoord toe.

Regel 9 $\nu\hat{\nu}\nu$
1p 15 Citeer uit het voorafgaande (vanaf $\kappa\alpha\iota \gamma\acute{\alpha}\rho$ regel 5) het Griekse woord dat een tegenstelling vormt met $\nu\hat{\nu}\nu$.

Regel 9-10 νὺν t/m εἶπεῖν

- 1p 16 Citeer het Griekse zelfstandig naamwoord uit het voorafgaande (vanaf regel 1) dat verwijst naar dit gevoel.

Regel 13 ὀλίγου ἐξηπάτησάς με

- 1p 17 Beschrijf in eigen woorden welke bedoeling Meno volgens Socrates met deze misleiding heeft. Baseer je antwoord op het vervolg (t/m σε regel 19).

Regel 20-22 Οὐ t/m ἀπορεῖν

ἀπορεῖν was één van de fasen in de dialectische methode van Socrates.

- 3p 18 Beschrijf deze methode. Gebruik in je antwoord de begrippen ἀπορία, εἰρωνεία en ἔλεγχος en ga in op de inhoud van deze begrippen.

Regel 23 ἄψασθαι

- 2p 19 a. Citeer uit de regels 1-4 (ᾧ t/m γεγονέναι) het Griekse woord dat inhoudelijk vergelijkbaar is met ἄψασθαι.
b. Leg uit door welke ontwikkeling in het gesprek Socrates niet meer de term uit de regels 1-4, maar de term ἄψασθαι gebruikt. Baseer je antwoord op de regels 4-8 (Καὶ t/m σοι).

Regel 26 Ποῖον t/m ζητήσεις;

Deze woorden worden door O. Damsté als volgt vertaald:

“Wat voor iets onbekends zult ge als uitgangspunt nemen bij uw onderzoek?”

De vertaler heeft de grammaticale structuur van het Grieks niet geheel overgenomen.

- 3p 20 a. Leg dit uit met betrekking tot ζητήσεις. Ga in je antwoord in op zowel het Grieks als de vertaling.
b. Citeer het Griekse tekstelement waarvan ‘Wat voor iets onbekends’ de vertaling is.

- 1p 21 Hoe kun je Meno’s reactie in de regels 25-27 op de uitnodiging van Socrates in regel 24 het beste parafaseren?

- A Dit onderzoek is gemakkelijk.
B Dit onderzoek is moeilijk.
C Dit onderzoek is mogelijk.
D Dit onderzoek is onmogelijk.

De volgende redenering staat op naam van de Griekse filosoof Euboulides:

“Als je iets niet verliest, heb je het. Omdat een mens zijn hoorns niet verloren heeft, heeft hij ze.”

- 1p 22 Citeer het Griekse tekstelement uit de regels 28-31 waarmee Socrates een dergelijke redenering karakteriseert.

Regel 43 τοτὲ μὲν τελευτᾶν en regel 44 ἀπόλλυσθαι δ' οὐδέποτε
Op het eerste gezicht lijken deze twee mededelingen tegenstrijdig te zijn.

- 2p 23 Leg uit dat ze toch niet tegenstrijdig zijn. Ga in je antwoord op beide tekstelementen in.

Tekst 3

Bestudeer Tekst 3 met de inleiding en de aantekeningen.

- 38p Vertaal de regels 1 t/m 12 in het Nederlands.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.